Специфікація
контрольних вимірювальних матеріалів для проведення у 2027 році державної підсумкової атестації за курс основної загальної освіти з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Призначення контрольних вимірювальних матеріалів (КВМ) ДПА

Державна підсумкова атестація (ДПА) проводиться з метою визначення відповідності результатів освоєння учнями основних освітніх програм основної загальної освіти, що відповідають вимогам державного освітнього стандарту.

Для зазначених цілей використовуються контрольні вимірювальні матеріали (КВМ) – комплекси завдань стандартизованої форми.

2. Підходи до відбору змісту, розробки структури КВМ ДПА

Концептуальні підходи до відбору змісту, розробки структури екзаменаційної моделі визначаються, виходячи з вимог нормативних документів, традицій вітчизняної освіти і цілей державної підсумкової атестації, сучасних тенденцій у сфері оцінки якості освіти.

Основними концептуальними підходами до побудови екзаменаційної моделі з української мови є наступні:

– **системно-діяльнісний підхід**, що передбачає активну діяльність учасників екзамену на основі універсальних способів пізнання;

– **компетентнісний підхід**, націлений на перевірку наступних видів предметних компетенцій: лінгвістичної компетенції – уміння проводити лінгвістичний аналіз мовних явищ; мовної компетенції

– практичного володіння українською мовою, її словником і граматичною будовою, дотримання мовних норм; комунікативною компетенцією – володіння різними видами мовленнєвої діяльності, вміння сприймати чуже мовлення і створювати власні висловлювання; культурознавчою компетенцією – усвідомлення мови як форми вираження національної культури, взаємозв'язку мови та історії народу, національно-культурної специфіки української мови;

– **інтегрований підхід**, що виявляється як у внутрішньому, так і в зовнішньому по відношенню до системи мови (мовлення) єдності вимірюваних умінь, в інтеграції підходів до перевірки когнітивного і мовного розвитку екзаменованих і т.п.;

– **комунікативно-діяльнісний підхід**, основою якого є система завдань, які перевіряють сформованість комунікативних умінь, що забезпечують стабільність і успішність комунікативної практики учня;

– **когнітивний підхід**, традиційно пов'язаний зі спрямованістю вимірювача на перевірку здатності здійснювати такі універсальні навчальні дії, як порівняння, аналіз, синтез, абстракцію, узагальнення, класифікацію, конкретизацію, встановлення певних закономірностей і правил і т.п.;

– **особистісний підхід**, що передбачає орієнтацію екзаменаційної моделі на запити і можливості екзаменованого.

КВМ побудований з урахуванням варіативності: екзаменованим надається право вибору одного з трьох варіантів творів.

Заявлені підходи взаємообумовлені і доповнюють один одного.

Загальні концептуальні підходи припускають реалізацію системи принципів у побудові моделі екзамену: принципу змістовної валідності, принципу об'єктивності, принципу відповідності форми завдання елементу, що перевіряється, – реалізацію загальнодидактичних принципів: принципу наступності державного екзамену і єдиного державного екзамену (ЄДЕ), принципу обліку вікових особливостей учнів,

принципу відповідності змісту екзамену загальним цілям сучасної освіти, принципу науковості та ін.

В екзаменаційній роботі змінений підхід до контрольованих елементів змісту: укрупнення контрольованих елементів відбувається за рахунок того, що в КВМ контрольованим елементом є не окрема дидактична одиниця, а спосіб дії з мовним матеріалом: пунктуаційний аналіз фрагмента тексту, смисловий аналіз тексту та ін.

3. Зв'язок екзаменаційної моделі з КВМ ЄДЕ

Зв'язок між двома рівнями підсумкової атестації з української мови визначається спільними концептуальними підходами до відбору змісту та побудови екзаменаційних моделей:

1) у контрольних вимірювальних матеріалах ДЕ та ЄДЕ забезпечується наступність у перевірці предметних умінь;

2) до екзаменаційних матеріалів ДЕ включено завдання, виконання яких є базовою передумовою для подальшого успішного виконання завдань ЄДЕ;

3) в екзаменаційних моделях використовуються подібні типи завдань, спрямовані на перевірку різних груп предметних результатів навчання з української мови;

4) принципи перевірки й оцінювання завдань із розгорнутою відповіддю на державному екзамені узгоджуються з принципами оцінювання відповідних завдань на ЄДЕ;

5) зміст контрольних вимірювальних матеріалів ДЕ та ЄДЕ пов'язаний із практичними вміннями й навичками та спрямований на перевірку як предметних результатів навчання, так і загальнонавчальних умінь.

4. Характеристика структури та змісту КВМ

Кожен варіант КВМ складається з двох частин і містить 11 завдань, що різняться формою і рівнем складності.

Частина 1 (завдання 1-10) – завдання з короткою відповіддю.

В екзаменаційній роботі запропоновані наступні різновиди завдань з короткою відповіддю:

– завдання на запис самостійно сформульованої короткої відповіді;

– завдання на вибір і запис номерів правильних відповідей з запропонованого переліку.

Частина 2 (альтернативне завдання 11) – завдання з розгорнутою відповіддю (твір), що перевіряє уміння створювати власне висловлювання на основі прочитаного тексту. Розподіл завдань за частинами екзаменаційної роботи представлено в таблиці 1.

Таблиця 1. Розподіл завдань за частинами екзаменаційної роботи

Частини роботи	Кількість завдань	Максимальний первинний бал	Типи завдань
Частина 1	10 (Завдання 1-10)	16	Завдання з короткою відповіддю
Частина 2	1 (Завдання 11)	6	Завдання з розгорнутою відповіддю
Частина 2		7 балів за практичну грамотність і фактичну точність тексту	
Всього	11	29	

Розподіл завдань, спрямованих на перевірку різних груп предметних результатів вивчення навчального предмета «Українська мова», представлено в *таблиці 2*.

Таблиця 2. Розподіл завдань за блоками предметних результатів навчання, що перевіряються

Блоки предметних результатів навчання (згідно з ДОС)	Кількість завдань	Максимальний первинний бал	Відсоток максимального первинного бала для виконання завдання даного розділу змісту від максимального первинного бала за всю роботу, що дорівнює 29
Удосконалення видів мовленнєвої діяльності (читання, письма), що забезпечують ефективне оволодіння різними навчальними предметами і взаємодія з оточуючими людьми в ситуаціях формального і неформального міжособистісного і міжкультурного спілкування	*1*	*7*	*24*
Формування навичок проведення різних видів аналізу слова (фонетичного, морфемного, словотвірного, лексичного, морфологічного), синтаксичного аналізу словосполучення і речення, а також багатоаспектного аналізу тексту	*10*	*14*	*48*
Систематизація наукових знань про мову; усвідомлення взаємозв'язку її рівнів і одиниць; освоєння базових понять лінгвістики, основних одиниць і граматичних категорій мови	*Частини 1, 2*		
Збагачення активного і потенційного словникового запасу, розширення обсягу використовуваних у мові граматичних засобів для вільного вираження думок і почуттів адекватно ситуації і стилю спілкування	*Частини 1, 2*		
Оволодіння основними нормами літературної мови (орфоепічними, лексичними, граматичними, орфографічними, пунктуаційними, стилістичними), нормами мовного етикету; набуття досвіду використання мовних норм в мовній практиці при створенні усних і письмових висловлювань	*Частини 1, 2 (в цілому)*	*8*	*28*
Всього	*11*	*29*	*100*

5. Розподіл завдань КВМ за змістом, що перевіряються уміннями і способами діяльності.

Розподіл завдань за основними змістовними розділами навчального предмета «Українська мова» представлено в таблиці 3.

Таблиця 3. Розподіл завдань екзаменаційної роботи за основними змістовними розділами курсу української мови

Змістові розділи	Кількість завдань	Максимальний первинний бал	Відсоток максимального первинного бала для виконання завдання даного розділу змісту від максимального первинного бала за всю роботу, що дорівнює 29
Мова. Читання. Адекватне розуміння писемного мовлення	*1*	*1*	*3,5*
Виразність української мовлення	*1*	*2*	*3,7*
Орфографія	*2*	*4*	*14*
Лексика	*2*	*2*	*7,1*

Синтаксис	*3*	*6*	*22*
Пунктуація	*1*	*1*	*3,5*
Мова. Письмо. Створення тексту відповідно до заданої теми і функціонально-смисловим типом мовлення	*1*	*1*	*3,5*
Практична грамотність і фактична точність мовлення	*Частина 2*	*7*	*24*
Всього	*11*	*29*	*100*

Завдання екзаменаційної роботи з української мови різні за способом подачі мовного матеріалу (*таблиця 4*). Екзаменований працює з мовними явищами, поданими у тексті, створює власне письмове монологічне висловлювання.

Таблиця 4. Розподіл завдань екзаменаційної роботи за видами роботи з мовним матеріалом

Види роботи з мовним матеріалом	Кількість завдань	Максимальний первинний бал	Відсоток максимального первинного бала за виконання завдань, що передбачають різні види роботи з мовним матеріалом, від максимального первинного балу за всю роботу, що дорівнює 29 балам
Проведення різних видів аналізу	*10*	*16*	*52*
Написання твору	*1*	*6*	*22*
Практична грамотність і фактична точність мовленняПрактическая грамотность и фактическая точность речи		*7* (на основі написання твору)	*26*
итого	*11*	*29*	*100*

6. Розподіл завдань КВМ за рівнем складності

Всі завдання екзаменаційної роботи відповідають базовому рівню складності.

7. Тривалість екзамену з української мови

На виконання екзаменаційної роботи відводиться 3 години (180 хвилин).

8. Додаткові матеріали та обладнання

Перелік додаткових матеріалів і устаткування, використання яких дозволено на екзамені, затверджується наказом Міністерства освіти ПМР. Учасникам екзамену дозволяється користуватися орфографічними словниками.

9. Система оцінювання виконання окремих завдань і екзаменаційної роботи в цілому.

За правильне виконання завдань 3,7,8,9,10 частини 1 екзаменований отримує по 1 балу, за правильне виконання завдання 1, 2, 4, 6 – по 2 бали:

2 бали – немає помилок, усі цифри правильні;

1 бал – допущено 1 помилку;

0 балів – допущено 2 та більше помилок.

За правильне виконання завдання 5 екзаменований отримує 3 бали:

3 бали – немає помилок, всі цифри правильні;
2 бали – допущена 1 помилка, 2 цифри правильні;
1 бал – допущено 2 помилки, 1 цифра правильна;
0 балів – допущено 3 помилки.

Оцінка відповіді до завдання частини 2 роботи здійснюється за спеціально розробленими критеріями. Максимальна кількість балів за твір-роздум (альтернативне завдання) – 6.

Оцінка практичної грамотності екзаменованого і фактичної точності його писемного мовлення проводиться на основі перевірки твору і складає 7 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати екзаменований за виконання всієї екзаменаційної роботи, – **29.**

Частина 2 екзаменаційної роботи перевіряється двома експертами відповідно до критеріїв оцінювання. У разі істотної розбіжності в балах, виставлених двома експертами, призначається третя перевірка. Третій експерт призначається головою предметної комісії з числа експертів, які раніше не перевіряли екзаменаційну роботу.

Третьому експерту надається інформація про бали, виставлені експертами, які раніше перевіряли екзаменаційну роботу учня. Бали, виставлені третім експертом, є остаточними.

Істотною вважається розбіжність між сумами балів, виставлених двома експертами за виконання завдання 11 (підсумовуються бали за всіма позиціями (критеріями) оцінювання виконання завдання кожним експертом: С1К1-С1К4, С2К1-С2К4, С3К1-С3К4, ГК1- ГК4, ФК1), в 4 або більше балів. Третій експерт перевіряє виконання завдання 11 за всіма позиціями оцінювання.

На основі балів, виставлених за виконання всіх завдань роботи, підраховується сумарний первинний бал, який переводиться в оцінку за п’ятибальною шкалою.

10. Умови проведення екзамену

На екзамен з української мови в аудиторію не допускаються фахівці-філологи. Організатором проведення екзамену повинен бути вчитель, який не викладає українську мову і літературу.

Додаток

Узагальнений план варіанту КВМ ДПА 2027 року з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Всі завдання екзаменаційної роботи відповідають базовому рівню складності.

№ завдання	Елементи змісту, що перевіряються	Коди елементів змісту	Коди вимог до рівня підготовки випускників	Максимальний бал за виконання завдання	Приблизний час виконання завдання (хв.)
1,2,5	**Формування навичок проведення різних видів аналізу слова (фонетичного, морфемного, словотвірного, лексичного, морфологічного), синтаксичного аналізу словосполучення і речення, а також багатоаспектного аналізу тексту:** розпізнання основних одиниць синтаксису; проведення синтаксичного аналізу речення, визначення синтаксичної ролі	5.1-5.14	1.1	7	20

	самостійних частин мови в реченні; вміння виділяти словосполучення у складі речення, визначення головного і залежного слова в словосполученні; визначення виду речення за метою висловлювання та емоційним забарвленням; розпізнавання другорядних членів речення, однорідних членів речення, відокремлених членів речення, звертань, вставних і вставлених конструкцій; розпізнавання поширених і непоширених речень, речень ускладненої і неускладненої структури, повних і неповних; визначення граматичної основи речення; розпізнання складного речення, типів складного речення, складних речень з різними видами зв'язку; виділення засобів синтаксичного зв'язку між частинами складного речення				
3	**Формування навичок проведення різних видів аналізу слова (фонетичного, морфемного, словотвірного, лексичного, морфологічного), синтаксичного аналізу словосполучення та речення, а також багатоаспектного аналізу тексту:** визначення основних одиниць синтаксису; вміння виділяти словосполучення у складі речення; визначення головного та залежного слова у словосполученні	5.1-5.14	1.1	1	12
4,6	**Оволодіння основними нормами літературної мови (орфоепічні, лексичні, граматичні, орфографічні, пунктуаційні), нормами мовного етикету; набуття досвіду їх використання у мовленнєвій практиці під час створення**	7.1-7.19	1.1	4	18

	письмових висловлювань; прагнення до мовленнєвого самовдосконалення; оволодіння основними стилістичними ресурсами лексики та фразеології мови: застосування правил розстановки розділових знаків в кінці речення, в простому і складному реченнях, при прямій мові, цитуванні, діалозі				
7	**Оволодіння основними нормами літературної мови (орфоепічними, лексичними, граматичними, орфографічними, пунктуаційними), нормами мовного етикету; набуття досвіду їх використання у мовленнєвій практиці при створенні усних і письмових висловлювань; прагнення до мовного самовдосконалення, оволодіння основними стилістичними ресурсами лексики і фразеології мови:** пошук орфограми і застосування правил написання слів з орфограмами; освоєння правил правопису самостійних і службових частин мови і вміння застосовувати їх на письмі; застосування правильного переносу слів; нормативна зміна форм іменників, прикметників, займенників, числівників, дієслів. **Розуміння визначальної ролі мови в розвитку інтелектуальних і творчих здібностей особистості, в процесі освіти і самоосвіти**: дотримання основних мовних норм в усному і писемному мовленні	6.1-6.17	1.1	1	5
8	**Володіння різними видами читання; адекватне розуміння змісту прочитаних навчально-наукових, художніх, публіцистичних текстів різних**	8.1	2.1 2.3 2.4	1	15

	функціонально-смислових типів мовлення (розповідь, опис, роздум) обсягом не менше 400-450 слів: письмово формулювати тему і головну думку тексту, відповідати на питання за змістом тексту				
9	**Використання комунікативно естетичних можливостей української мови:** розпізнавання і характеристика основних видів виразних засобів фонетики, лексики та синтаксису (епітет, метафора, розгорнута і прихована метафори, гіпербола, уособлення, порівняння, порівняльний зворот, фразеологізм, синоніми, антоніми, омоніми) в мовленні	10.1	1.1	1	15
10	**Формування навичок проведення різних видів аналізу слова (фонетичного, морфемного, словотвірного, лексичного, морфологічного), синтаксичного аналізу словосполучення і речення, а також багатоаспектного аналізу тексту:** визначення лексичного значення слова, значення багатозначного слова, стилістичного забарвлення слова, сфери вживання; добір синонімів, антонімів	2.1-2.5	1.1 1.3	1	15
11	**Здійснення адекватного вибору мовних засобів для створення висловлювання відповідно до мети, теми і комунікативного задуму:** створення текстів різних функціонально-смислових типів мовлення (розповідь, опис, роздум) з опорою на життєвий і читацький досвід; здійснення письмово інформаційної обробки прочитаного тексту; дотримання на письмі норм сучасної української літературної мови.	6.1 7.18 8.1 8.2 8.6 9.2–9.4 11	2.1–2.4 3.2–3.5 3.6–3.8	13	80
Всього завдань – **11**; з них за типом завдань: з короткою відповіддю – **10**; з розгорнутою відповіддю – **1**;					

за рівнем складності: Б – **11**. Максимальний первинний бал – **29**. Загальний час виконання роботи– **3 години (180 хвилин)**.
При перевірці завдання 11 (1; 2; 3) оцінка практичної грамотності та фактичної точності писемного мовлення екзаменованих проводиться на основі перевірки твору і складає 7 балів.